

Passiv

Passiv form af verbet bruger man, når det er ligegyldigt, hvem subjektet er, dvs. når det vigtige er det, der sker, og ikke, hvem der gør det:

Bænkene skal males, inden de bliver sat op.

I en aktiv sætning ville man kunne se hvem der malede, og hvem der satte dem op. Men her er det lige meget, bare de bliver malet. Sammenlign med sætningen her:

Peter skal male bænkene, inden Hans sætter dem op.

Her er det vigtigt at Peter maler, og at Hans sætter op.

Der er flere måder at lave passiv på dansk, her er de to: Passiv kan laves ved at sætte -s på infinitiv eller datidsformen, eller ved at bruge *blive* som hjælpeverbum.

Aktiv:	spise	spiser	spiste	spist
Passiv:	spises	spises	(spistes)	-----
	blive spist	bliver spist	blev spist	er (blevet) spist

S-formen findes kun i nutid, infinitiv og (dog ikke altid) i datid. Bliveformen findes i alle tider og bøjes med *er/var* i perfektumsformerne.

Betydningen af s-passiven

1) Mekanismer, regler, procedurer, opskrifter og lignende:

S-passiven beskriver den generelle mekanisme i det der sker - som fx ved en opskrift eller en lovregel:

Melet røres ud i mælken. A-skatten indbetales til Told og Skat hver måned.

2) S-passiven bruges også, hvor man mener "man", dvs. de fleste i en gruppe:

I Japan drikkes der grøn te til måltiderne.
Jeg kan ikke forstå, hvorfor marts regnes med til foråret.

Blive-passiven beskriver et konkret tilfælde og betyder " sådan sker det i denne situation":

Betydningen af blive-passiven

Peter bliver hentet klokken tre. Avisen bliver trykt i København,

Sammenlign de to former:

*Øllen serveres afkølet.
Pengene udbetales månedsvis*

*Der bliver serveret øl til middagen.
Din løn bliver udbetalt på torsdag.*

Men universitets- og kontorsproget har ikke altid denne forskel på s-passiven og blive-passiven. Her er der alt for mange s-passiver, sikkert fordi de får sproget til at virke objektivt og lovagtigt. Passiv giver en vis præstige blandt bureaukrater.

Passiv efter modalverber

I kombinationer med modalverber har s-passiven og blive-passiven en række faste betydninger:

1. Min kæreste vil gerne inviteres, men jeg er ikke så vild med bryllupper.
(ønske)
2. Jeg regner med at min kæreste vil blive inviteret med til festen.
(forudsigelse = *det sker*)
3. Hvis vi inviterer ham, skal hans kæreste også inviteres med. Det plejer man da. (system/plan/ordre)
4. Din kæreste skal nok blive inviteret, bare rolig.
(Forsikring/løfte/formel accept af ordre= *jeg garanterer, at det sker*)
5. Min kæreste må inviteres med, eller flipper hun helt ud. (nødvendig procedure)
6. Denne gang må han blive inviteret op til Dronningen, han er ven med statsministeren.
(= *i dag sker det, ellers kan jeg ikke forstå det*)
7. Min mand må kun inviteres ud efter min skriftlige tilladelse.
(generel tilladelse: sådan er reglen)
8. Jeg vil bede Dem om, at min kæreste må blive inviteret med til brylluppet, selvom hun sidste gang bed brudgommen i benet.
(= *jeg beder om, at det må ske at = en undtagelse*)
9. Tøjet kan vaskes i maskinen. (egenskab - tøjet kan tåle at blive vasket)
10. Tøjet kan blive vasket, når vi finder et vaskeri. (*det kan ske, når vi finder et vaskeri*)
11. Udsendelsen bør genudsendes (*dom – det er rimeligt, den er så god!*)
12. Dén udsendelse bør blive genudsendt, der er mange, der gerne vil se den igen. (*det bør ske - det rimeligt at tro*)

Passiv med blive

Man laver passiv med blive (ikke med være!!), når man beskriver noget, der sker i en bestemt situation/på et bestemt sted, men hvor det er lige meget, hvem der handler:

Avisen bliver trykt i Malmø. (The newspaper is being printed in Malmø). Aviser bliver trykt på billigt papir. (Newspapers are printed on poor quality paper).

Lav sætninger ud fra ordene nedenfor:

1. Desserten/servere/klokken 12
2. Anna/normalt/klippe/hos en dyr frisør
3. Jens/operere/i morgen
4. Børnene/vaccinere/tetanus/når de er 3 år gamle.
5. Passagererne/tjekke/to gange i lufthavnen

Genfortæl små begivenheder med verberne nedenfor i blive passiv:

6. Overfalde
7. Køre ned
8. Skyde
9. Levere
10. Bide
11. Hente
12. Bage
13. Male
14. Lægge i seng

Passiv med -s

Man kan også lave passiv ved at sætte *-s* på verbets infinitivform. Man bruger s-passiv, når man har fokus på den abstrakte proces uafhængigt af situationen: Typisk i regler, instruktioner, planer (ofte med *skal*) mm.

Lav sætninger med s-passiv ud fra ordene nedenfor:

1. Desserten/servere/kold
2. Hunde/klippe/en særlig maskine
3. Jens/må/operere/hurtigt
4. Alle børn bør/vaccinere/ tetanus (stivkrampe)
5. Blodtypen/tjekke/to gange/inden blodet/ køle ned

Lav opskrifter, instruktioner, regler eller planer med s-passiv af verberne:

6. Stege
7. Låse
8. Skyde
9. Aflevere
10. Udbetale
11. Hente
12. Bage
13. Køle

Opfølgingsøvelse: Passiv med blive eller -s

1) Skriv hvad der sker, når man kommer på skadestuen:

2) Skriv en brødopskrift.

3) Skriv hvordan bagagen kommer med på flyet.

4) Skriv hvad der sker med babyer, når de bliver født.

5) Lav et sæt regler for Studieskolen.

Blive eller s-passiv?

Jeg synes voldsforbrydere burde _____ (straffe) meget hårdere. Efter min mening skulle de _____ (spærre) inde i mindst 10 år.

Den gang jeg var lille ville jeg ligesom alle andre piger _____ (gifte) med min far. – Og du sagde altid, at jeg ville _____ (gifte) med min fætter, fordi jeg var varm på ham. Og nu er det dig, der skal _____ (gifte) med din fætter, så I kan _____ (familiesammenføre).

Bare jeg havde en af de der cykler, der kan _____ (folde) sammen. Så kunne jeg have den med i bilen. Så kunne jeg _____ (sætte) af uden for centrum, så vi ikke behøvede at holde i kø.

Vil du _____ (invitere) med til min fødselsdagfest? Eller siger du alligevel nej? – Det ved jeg ikke rigtig, Kan jeg ikke _____ (invitere) en anden dag hvor der ikke er så mange andre, så kan jeg se dine frimærker. - Du skal nok _____ (invitere) hjem at se mine frimærker alligevel.

Skal den computer ikke snart _____ (reparere)? Den har været i stykker i over en uge. – Den skulle _____ (reparere) i løbet af ugen, det lovede værkstedet i hvert fald. – Når Petersen kommer tilbage skal den nok _____ (reparere), han er vildt god til den slags.

Tallerkenene skal ikke _____ (stable), så skal de ikke _____ (vaske) på begge sider.

Du må gå sulten i seng: Dyrene må ikke _____ (fodre)

Blive- eller s-passiv

Dronningen vil _____ (modtage) af den franske præsident, når hun kommer til Paris. Der vil _____ (opstille) franske og danske flag langs hele ruten. Dronningen skal til Paris, fordi prins Henriks far skal _____(begrave).

– Hvorfor kan han ikke _____ (begrave) i Cahors hvor han boede?

Jeg skal til frisøren. – Skal du nu _____ (klippe) igen. – Ja, jeg har væddet med Peter på, at jeg ville _____(klippe) skaldet, hvis han turde _____(permanentet).

Hvor er mine silkeskjorter? – De er i vaskemaskinen, skulle de ikke _____ (vaske)? Idiot! Du ved da godt, at silke ikke kan _____(vaske) i maskinen.

Hvornår må jeg _____(præsentere) for din nye kæreste? - Senere, han skal først _____(præsentere) for mine forældre. - Har du ikke gjort det endnu? – Nej, jeg er bange for, at de må _____ (forberede) lidt først. – Hvorfor det Peter? Dine forældre plejer da at være OK.

Hvad skal der ske med huset inde ved siden af? – Jeg har hørt, det skal _____ (leje) ud. – For hvor meget? – 4000 om måneden. - OK til den pris skal det nok _____(leje) ud.

Kan jeg _____ (tatovere) her? - Ja, hvad skal der stå? - Der skal stå: jeg elsker Rikke. – Du må tænke på, at det ikke sådan lige kan _____(fjerne) igen. – OK, så skriv bare: Jeg elsker dig.

Gør sætningerne færdige

Vil plus s-passiv: ønske

Jeg skal på arbejde klokken 7, så jeg vil gerne

Han havde mange mærkelige ideer, han ville fx

Chefen har meget travlt, han vil ikke

Vil plus blive-passiv: vurdering, forudsigelse

Efter kirken vil brudeparret blive

Jens er en slesk røvslikker, jeg er sikker på at han vil blive

Når han kommer ud fra fængslet, vil han blive

Skal plus s-passiv: plan, procedure, påbud

Der står i manualen at batteriet skal

Husk, at kyllingen skal

Alt affald skal

Skal plus blive-passiv: løfte

Bare rolig, den hættemand skal nok blive

Der er ikke for meget kage, den skal nok blive

Du skal ikke være bekymret, han skal nok blive

Må plus s-passiv: Generel tilladelse/generelt forbud

I haven må der hverken

Efter de nye regler må

Jeg har sagt at mine silkelagner ikke må

Må plus blive-passiv1: undtagelse, konkret tilladelse

Jeg vil gerne bede om, at min post må blive

Hos tandlægen bad han altid om, at han måtte blive

Kan du ikke søge om, at vi må blive

Må plus s-passiv: nødvendig fremgangsmåde

Hvis pakken ikke skal blive våd på turen, må den

Han gik næsten i panik, liget måtte

De buske må

Må plus blive-passiv2: uundgåelig hændelse (ellers forstår jeg det ikke)

Han er den bedste kandidat, han må blive

Han kom aldrig op til overfladen igen, han måtte være blevet

Der er fuldt af politi, hun må blive

Kan plus s-passiv: egenskab

Min stol kan

Tror du de her silkelagner kan

Toiletdørene kan ikke

Kan plus blive-passiv: mulighed

Selvfølgelig kan hun få et barn, selvom hun er lesbisk, hun kan bare blive

I frostvejr kan vandrørene blive

Jeg er ikke så glad for, at hun går alene hjem i mørket, kan

Gør sætningerne færdige med blive- eller s-passiv

1. Taget er OK, men skorstenen skal
2. Brødet er ikke færdigt, det skal
3. Til den pris skal bilen nok
4. Slangen i forhjulet var utæt, den skal
5. Hunden skal nok
6. Vores datter elsker tatoveringer, og hun vil have os til at skrive under på, at hun må
7. På cafeer må der ikke
8. Den midtbanespiller er for god, han må
9. Jeg har ikke andre nøgler til bilen, den må
10. Der var tusind folk på gaden og han havde orange tøj på, han må
11. Er der et sted, hvor min bil kan
12. Der er kommet en flænge i min silkeskjorte, tro du den kan
13. Jeg ville hellere have den i en anden farve, men desværre kan
14. Hun kommer aldrig til fester, men alligevel vil
15. Klokkerne vil dørene

16. Når rumraketten er nået gennem stratosfæren, vil
Passiv

Gør sætningerne færdige med et modalverb plus passiv:

1. Når bilen har kørt 10.000 km
2. Hvis du sætte prisen ned med 10.000
3. Motoren var slidt op, så
4. Når vi kommer til en by med et hospital,
5. Det hus er grimt jeg er sikker på, at
6. Det er kommunens plan, at der
7. Han lovede mig, at frakken
8. Schwartzenegger er tit ude for, at folk kommer med et kamera og beder om
9. I byen er der en lille, meget smuk kirke, i den
10. Julenat for 2004 år siden bestemte Gud, at
11. Alle flypassagerer
12. For at undgå epidemier
13. Hun spurgte, om trøjen
14. Klokken 6

Gør sætningerne færdige med et modalverbum plus s- eller blivepassiv:

1. Hvis du pakker alle de der flasker ned, tror jeg,
2. Der er mange måder at kysse på, du bliver nødt til at fortælle, hvordan
3. Da hun var fjorten bestemte hendes forældre, at
4. Jeg regnede med at,
5. Hvis en elastik ikke er nok,
6. Hvis juleposten skal nå frem,
7. Jeg forstår ikke folk, der
8. Han har brækket benet,
9. Der står i brugsanvisningen, at
10. Tror du mine nye silkeunderbusker
11. Da han vidste, at han skulle dø, rejste han hjem til Indien. Han
12. På kostskolen var der mange sjove traditioner: alle nye elever
13. Du skal bare ringe på klokken der, når du
14. Kødet
15. Børn under syv år
16. Når vi kommer tilbage til byen,

Passivlignende konstruktion med *Få*

Man kan bruge *få* som en slags passivhjelpeverbum. På den måde bliver handlingen/verbet som en ting man får, og vægten kommer på den måde til at ligge på det der sker, og ikke på hvem der gør det.

Han fik næsen skåret af, betyder: Det skete for ham at hans næse blev skåret af. Sætningen lægger hovedvægten på begivenheden og dens konsekvenser for subjektet, derfor bruger man den ofte om uheld og dramatiske hændelser:

Han fik fingeren i klemme i døren.

Han fik benet sat af.

Han fik to tænder slået ud.

Den ene bil fik forruden smadret.

Han fik sit tøj ødelagt, da han forsøgte at redde hende op af kloakken.

Men denne betydning findes også aktiv, og betyder så at han *kom til at gøre noget galt selv*. Det sker ofte ubevidst:

Han fik knækket glasset, da han ville tørre det af.

Han fik ødelagt sin ene sko ved træde baglæns op i malerspanden.

Han fik gjort naboens datter gravid.

Hun fik smækket sig ude, og så stod hun der på trappen i tanga og høje hæle.

Men der behøver ikke at være om uheld, her nedenfor er betydningen noget i retning af *sådan klarede/ordnede/arrangerede han det*:

Han fik håret klippet og købte en ny jakke. (= sådan blev han en ny mand)

Han fik bilen repareret mens han var ude at rejse. (=Sådan arrangerede han det)

Hun kunne ikke få børnene passet. (Hun kunne ikke arrangere det)

Hun fik frakken rensset hos Roxy-rens. (= Sådan fik hun sin mands blod af)

Der er en flydende overgang til den aktive konstruktion, der betyder at få noget fra hånden/ få noget klaret:

Efter 11 ugers hårdt arbejde fik han endelig gjort konen gravid.

Vi må se at få gjort rent, det er 4 uger siden og her stinker!

Kan du så se at få ryddet op!

I løbet af et par måneder fik vi malet det meste af huset.